

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

07.12.2021 № 70/148-р/к

Справа № 1/02-110-19

м. Харків

Про порушення законодавства про
захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» (надалі – КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ») протягом 2017-2020 років, січня-листопада 2021 року та станом на грудень 2021 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з постачання теплової енергії в межах території, на якій розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», із часткою 100 %.

Як наслідок КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» має змогу самостійно визначати умови надання послуги з постачання теплової енергії.

При цьому, КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» включає до договорів купівлі-продажу теплової енергії в гарячій воді умови щодо розміру штрафу за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання працівників теплопостачальної організації, що не відповідає чинному законодавству.

За результатами розгляду справи № 1/02-110-19 такі дії КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» визнано зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання теплової енергії (частина перша статті 13, пункт 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

На КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» накладено штраф у розмірі 60 000 (шістдесят тисяч) гривень.

Адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи № 1/02-110-19 про порушення КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2

статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», та подання першого відділу досліджень і розслідувань від 20.07.2021 № 70-03/376-П,

ВСТАНОВИЛА:

1. Процесуальні дії

- (1) Розпорядженням адміністративної колегії Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) від 01.08.2019 № 131-рп/к розпочато розгляд справи № 1/02-110-19 за ознаками вчинення КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з постачання теплової енергії (надалі – Справа).
- (2) Відповідно до підпункту 6.1 пункту 6 розпорядження Антимонопольного комітету України від 28.11.2019 № 23-рп (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 07.05.2020 № 5-рп) Харківське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України перейменовано у Східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення).
- (3) В ході розгляду Справи надіслані вимоги про надання інформації до:
 - КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» від 08.10.2019 № 70-02/1-6092, від 21.04.2021 № 70-02/1-2254, від 13.05.2021 № 70-02/1-4076 та від 28.05.2021 № 70-02/1-4526;
 - 20 суб'єктів господарювання (споживачів послуг КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ») від 28.05.2021 № 70-02/1-4516 (згідно з реєстром).

2. Відповідач

- (4) Відповідачем у справі є:

КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» засноване Харківською міською радою, ідентифікаційний код юридичної особи – 31557119. Місцезнаходження: 61037, Харківська обл., м. Харків, вул. Мефодіївська, буд. 11.

Відповідно до статуту КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» у новій редакції, узгодженого директором Департаменту комунального господарства Харківської міської ради О.А. Богачем від 31.01.2018 та затвердженого заступником директора Департаменту – начальником Управління комунального майна та приватизації Департаменту економіки та комунального майна Харківської міської ради В.М. Солошкіним від 14.02.2018, основною метою діяльності КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» є задоволення суспільних потреб населення міста Харкова, селища Пісочин Харківського району, селища Солоницівка Дергачівського

району Харківської області, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності у якісній тепловій енергії при найменших витратах, одержання прибутку для розвитку підприємства, забезпечення інтересів його працівників та задоволення їх економічних і соціальних потреб. Предметом діяльності КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» є, зокрема, надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води.

Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному сайті <https://usr.minjust.gov.ua> Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» є постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря (код за КВЕД 35.30).

3. Визначення монопольного (домінуючого) становища

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (надалі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики, встановлено наступне.

3.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (5) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

3.1.1. Суб'єкт господарювання

- (6) У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» є суб'єктом господарювання.

Об'єктом аналізу є КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» – суб'єкт господарювання, який надає послуги з постачання теплової енергії.

3.1.2. Конкретний товар (продукція, товари, послуги), який випускається, постачається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання

- (7) Об'єктом аналізу є послуги з постачання теплової енергії.

3.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище

3.2.1. Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання

- (8) Відповідно до Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається

з товарних груп, які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

- (9) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.
- (10) Пунктом 2 частини першої статті 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що послуга з постачання теплової енергії є комунальною послугою.
- (11) Згідно зі статтею 1 Закону України «Про теплопостачання»:
 - сфера теплопостачання - це сфера діяльності з виробництва, транспортування, постачання теплової енергії споживачам;
 - постачання теплової енергії (теплопостачання) - господарська діяльність, пов'язана з наданням теплової енергії (теплоносія) споживачам за допомогою технічних засобів транспортування та розподілом теплової енергії на підставі договору.
- (12) Послуги з постачання теплової енергії за споживчими властивостями не мають замінників.
- (13) Послуги з постачання теплової енергії надаються КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» на платній основі, а отже є товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ».

3.2.2. Перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів)

- (14) Споживачами послуг з постачання теплової енергії є фізичні та юридичні особи, які отримують або мають намір отримувати вказані послуги від КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ».

3.3. Визначення товарних меж ринку

- (15) Відповідно до пунктів 5.1 – 5.3. Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими, зокрема, є:

подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання, тощо;

подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і

характеристик, якісних показників, тощо;

наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);

відсутність суттєвої різниці в цінах;

взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

При проведенні дослідження необхідно враховувати, що взаємозамінні товари належать до групи однорідних товарів (товарних груп), які розглядаються споживачем як один і той же товар (товарна група), і які можуть бути стандартизовані або диференційовані.

Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування, тощо.

- (16) Отже, за таких обставин товарними межами ринку є послуги з постачання теплової енергії, які не мають товарів-замінників.

3.4. Визначення географічних меж ринку

- (17) Відповідно до вимог Методики територіальні межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.
- (18) Отримання послуги з постачання теплової енергії можливе лише у суб'єкта господарювання, який провадить діяльність з постачання теплової енергії.
- (19) Отже, територіальними межами ринку послуг з постачання теплової енергії є територія, на якій розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ».

3.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

- (20) Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (21) Часовими межами ринку послуг з постачання теплової енергії визначено 2017-2020 роки, січень-листопад 2021 року.
- (22) В зазначений період та станом на грудень 2021 року структура вказаного ринку не змінювалась.

3.6. Розрахунок частки суб'єктів господарювання на ринку

3.6.1. Обсяг ринку, на якому визначається монопольне (домінуюче) становище

- (23) Обсяги наданих КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» послуг з постачання теплової енергії у визначених часових межах складає – 6 006 002 700,75 грн, у тому числі: 2017 рік – 1 202 292 763,86 грн, 2018 рік

– 1 450 639 760,44 грн, 2019 рік – 1 335 777 697,38 грн, 2020 рік – 1 067 664 098,23, поточний період 2021 – 949 628 380,84 грн.

3.6.2. Розрахунок частки суб'єкта господарювання на ринку

- (24) Відділенням встановлено, що у визначених межах ринку послуг з постачання теплової енергії відсутні інші суб'єкти господарювання, які б надавали зазначені послуги.
- (25) КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» є єдиним суб'єктом господарювання, який надає послуги з постачання теплової енергії у межах міста Харкова.
- (26) Виходячи з наведеного, частка КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» на ринку послуг з постачання теплової енергії протягом 2017-2020 років, січня-листопада 2021 року та станом на грудень 2021 в межах території, на якій розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», становить 100 %.

3.7. Визначення бар'єрів для вступу на ринок

- (27) Відповідно до Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (28) Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат на виробництво на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництв), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Відповідно до статті 6 Закону України «Про природні монополії» до суміжних ринків, що регулюються відповідно до цього закону, належить ринок постачання теплової енергії.

Суміжний ринок – це товарний ринок, що не перебуває у стані природної монополії, для суб'єктів якого реалізація вироблених товарів або використання товарів інших суб'єктів господарювання неможливе без безпосереднього використання товарів, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій (стаття 1 Закону України «Про природні монополії»).

- (29) Пунктом 3 частини другої статті 6 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що виконавцем послуг з постачання

теплової енергії є теплопостачальна організація.

- (30) Отже, внаслідок технологічних особливостей постачання теплової енергії, а також враховуючи, що ринок послуг з постачання теплової енергії є монополізованим, конкуренція на ньому відсутня.

3.8. Загальні висновки щодо визначення монопольного (домінуючого) становища Відповідача

- (31) Таким чином, КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» протягом 2017-2020 років, січня-листопада 2021 року та станом на грудень 2021 займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з постачання теплової енергії в межах території, на якій розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», із часткою 100 %.

4. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку

4.1. Обставини справи

- (32) У ході розгляду Справи, встановлено наступне.
- (33) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» надання житлово-комунальних послуг здійснюється виключно на договірних засадах.
- (34) Згідно з частиною другою статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» договори про надання житлово-комунальних послуг укладаються відповідно до типових або примірних договорів, затверджених Кабінетом Міністрів України або іншими уповноваженими законом державними органами відповідно до закону. Такі договори можуть затверджуватися окремо для різних моделей організації договірних відносин (індивідуальний договір та колективний договір про надання комунальних послуг) та для різних категорій споживачів (індивідуальний споживач, колективний споживач).
- (35) Пунктом 4 Правил користування тепловою енергією, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 № 1198 (надалі – Правила користування № 1198), визначено, що користування тепловою енергією допускається лише на підставі договору купівлі – продажу теплової енергії між споживачем і теплопостачальною організацією, крім підприємств, що виробляють та використовують теплову енергію для цілей власного виробництва. Договори укладаються відповідно до типових договорів. Форми типових договорів затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері теплопостачання.
- (36) Листом від 16.04.2019 № 05-1783 (вх. від 17.04. 2019 № 2969) КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» надало копії чинних договорів купівлі-продажу теплової енергії в гарячій воді, зокрема:
- від 01.01.2011 № 16050, укладеного з ОСББ «Лілія-2010»;
 - від 01.10.2009 № 15004, укладеного з ОСББ «Східний-09»;

- від 01.04.2014 № 15661, укладеного з ФОП Синиця В.Л.

- (37) Пунктом 7.2.5. Розділу 7 «Відповідальність сторін» вказаних договорів визначено, що споживач несе відповідальність за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання (на територію підприємства, установи тощо) працівників Теплопостачальної організації при виконанні ними службових обов'язків – штраф у розмірі 5 % вартості теплоенергії, спожитої в попередньому розрахунковому періоді.
- (38) Листом (вх. від 22.05.2019 № 3649) КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» зазначило, що до 21.01.2003 воно уклало із суб'єктами господарювання договори про постачання теплової енергії в гарячій воді на основі Типового договору, що був додатком 1 до Правил користування тепловою енергією, затверджених наказом Міністерства енергетики України та Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 28.10.1999 № 307/262, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.11.1999 за № 825/4118.
- (39) Так, пунктом 7.2.5. Розділу 7 «Відповідальність сторін» вказаного Типового договору передбачено, що споживач несе відповідальність за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання (на територію підприємства, установи тощо) працівників Енергопостачальної організації при виконанні ними службових обов'язків – штраф у розмірі 5 % вартості теплоенергії, спожитої в попередньому розрахунковому періоді.
- (40) Проте, згідно з наказом Міністерства палива та енергетики України і Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 21.01.2003 № 18/12 було скасовано спільний наказ Міністерства енергетики України та Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 28.10.1999 № 307/262 «Про затвердження Правил користування тепловою енергією».
- (41) Відповідальність за порушення законодавства у сфері теплопостачання наразі передбачена Законом України «Про теплопостачання» та Правилами користування № 1198.
- (42) Згідно з пунктом 3 частини першої статті 31 Закону України «Про теплопостачання» уповноважені органи застосовують до суб'єктів господарювання штрафні санкції: за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання та теплоспоживання працівників органу державного нагляду або представників теплогенеруючих (теплопостачальних) організацій при виконанні ними службових обов'язків – у розмірі до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.
- (43) Аналізом наданих КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» договорів купівлі-продажу теплової енергії в гарячій воді з юридичними особами встановлено, що у них визначено умова щодо розміру штрафу, який не відповідає чинному законодавству, реалізація якого може призвести до ущемлення інтересів споживачів.
- (44) В ході розгляду Справи КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» листом від

25.05.2021 № 36/Т-451 (вх. від 25.05.2021 № 3039) повідомило, що « ... починаючи з 2019 року, договори закупівлі теплової енергії в гарячій воді, які укладаються із споживачами, не містять пункт 7.2.5. Умови щодо штрафних санкцій за перешкоджання або недопущення до системи теплопостачання (на територію підприємства, установи, тощо) працівників Теплопостачальної організації, передбачається в договорах 2019-2021 років пунктом 7.3.5» (мова оригіналу).

Втім, пункт 7.3.5. договорів закупівлі теплової енергії в гарячій воді є аналогічним пункту 7.2.5., тобто передбачає штраф у розмірі 5% за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання працівників теплопостачальної організації.

Листом від 23.10.2019 № 74-4894 (вх. від 24.10.2019 № 644кі) КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» та згідно з інформацією наданою суб'єктами господарювання, які мають чинні договори з КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», було встановлено, що штрафні санкції, передбачені договорами, не застосовувались.

- (45) Також, під час розгляду Справи були направлені вимоги від 28.05.2021 № 70-02/1-4516 (надалі – Вимога) до 20 суб'єктів господарювання, які мають чинні договори з КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», та було з'ясовано, що нові договори не укладались та зміни до пункту 7.2.5 договорів купівлі продажу теплової енергії в гарячій воді не вносилися.
- (46) Так, наприклад, на вимогу ТОВ «ЛЕО-2007» від 04.06.2021 № 26 надало копію діючого договору від 01.01.2013 № 12400 купівлі-продажу теплової енергії в гарячій воді з КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ». Проаналізувавши його, було з'ясовано, що зміни до пункту 7.2.5 договору не вносилися, новий договір не укладався.
- (47) Таким чином, порушення законодавства про захист економічної конкуренції КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» не припинено.

4.2. Антиконтентні наслідки дій Відповідача

- (48) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (49) Так, умова щодо розміру штрафу, визначена КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» у договорах купівлі-продажу теплової енергії в гарячій воді за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання працівників теплопостачальної організації при виконанні ними службових обов'язків складає 5 % вартості теплоенергії, спожитої в попередньому розрахунковому періоді, при тому, що чинним законодавством такий штраф визначений у розмірі до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто до 3 400 грн.

- (50) Вказана КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» умова щодо розміру штрафних санкцій за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання працівників теплопостачальної організації, порушення зазначена у договорах купівлі-продажу теплової енергії в гарячій воді, у грошовому виразі може скласти вищу вартість, ніж визначений законодавством розмір - до 3 400 грн.

4.3. Неможливість вчинення Відповідачем таких дій за умов існування значної конкуренції на ринку

- (51) Такі дії КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», що полягають у включенні до договорів купівлі-продажу теплової енергії в гарячій воді умови щодо розміру штрафу за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання працівників теплопостачальної організації, що не відповідає чинному законодавству, були б неможливі за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з постачання теплової енергії, адже в такому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома виконавцями, і у разі ущемлення їх інтересів могли б обрати іншого виконавця таких послуг.
- (52) За відсутності конкуренції на ринку послуг з постачання теплової енергії споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.
- (53) В той час, коли КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» є єдиним торговельним партнером, стосунків з яким неможливо уникнути, його експлуатуюча поведінка завдає шкоду інтересам споживачів, слабка позиція яких використовується на власну користь через відсутність альтернативних джерел отримання послуг з постачання теплової енергії.

4.4. Загальні висновки щодо зловживання Відповідачем монопольним становищем

- (54) Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- (55) Ураховуючи вищезазначене, дії КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», яке протягом 2017-2020 років, січня-листопада 2021 року та станом на грудень 2021 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з постачання теплової енергії в межах території, на якій розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», що полягають у включенні до договорів купівлі-продажу теплової енергії в гарячій воді умови щодо розміру штрафу за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання працівників теплопостачальної організації, що не відповідає чинному законодавству та може призвести до ущемлення інтересів споживачів, кваліфіковано Відділенням як зловживання монопольним становищем відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

5. Заперечення Відповідача та їх спростування

- (56) Подання про попередні висновки у Справі направлено КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» разом із супровідним листом від 20.07.2021 № 70-02/1-5969.
- (57) КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» листом від 02.08.2021 № 02-40/5460 (вх. від 03.08.2021 № 4385) надало заперечення на подання про попередні висновки у Справі, а листами від 13.08.2021 № 02-40/6153 (вх. від 16.08.2021 № 4706) та від 07.12.2021 № 1198/юр (вх. від 07.12.2021 № 6750) надані додаткові пояснення.
- (58) Так, КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» зазначило, що не вважає можливим погодитися з правильністю, повнотою, об'єктивністю та правомірністю викладеними у поданні висновками.
- (59) КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» зазначає, що воно не надає і не надавало в 2017, 2018 послуг з постачання теплової енергії.
- (60) Такі твердження КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» не можуть бути прийняті до уваги з огляду на наступне.
- (61) Методикою визначення монопольного становища зазначено, що товар – це будь-який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права (зокрема цінні папери). В даному випадку, товаром є тепла енергія. При цьому постачання теплової енергії, як товару, кінцевому споживачу є послугою. Таким чином територіальним відділенням визначено товарними межами ринку послугу з постачання теплової енергії.
- (62) Також, КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» посилаючись на прикінцеві та перехідні положення нового Закону України «Про житлово-комунальні послуги» зазначає, що тільки по закінченню 5 місяців з дня завершення заходів передбачених карантинном зі споживачами будуть укладатися нові договори про надання послуг з постачання теплової енергії.
- (63) Втім, вказаним положенням нового Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначений кінцевий строк коли мають бути вже укладені нові договори та не містить заборони щодо проведення заходів з переукладання договорів раніше. Окрім цього як вже вище було зазначено, зміст діючих договорів містить дискримінаційні положення, які можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів та не відповідають положенням чинного законодавства.
- (64) Також, КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» заперечує, що воно є єдиним суб'єктом господарювання, яке надає послуги з постачання теплової енергії, при цьому зазначає інших суб'єктів господарювання, які діють на ринку таких послуг. З цього приводу слід зазначити наступне.
- (65) Відповідно до статті 5 Закону України «Про природні монополії» (надалі – Закон) діяльність суб'єктів природних монополій регулюється відповідно до цього Закону у таких сферах: транспортування теплової енергії. Згідно статті 6 Закону до суміжних ринків, що регулюються відповідно до цього

Закону, належить, зокрема, постачання теплової енергії.

- (66) Отже, КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» є суб'єктом природних монополій та включене до реєстру суб'єктів природних монополій.
- (67) Відповідно до ліцензійних умов місцем провадження діяльності є місце розташування об'єктів теплопостачання теплових мереж. Так, територіальними межами ринку визначено територію, на якій розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ».
- (68) При цьому, кожен із суб'єктів господарювання яких зазначає КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», а саме ТОВ «Теплоенергоцентр Роганського промвузла», КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ СИСТЕМИ», ПАТ «ХАРКІВСЬКА ТЕЦ-5», та ТОВ «КОТЕЛЬНІ ЛІКАРНЯНОГО КОМПЛЕКСУ», здійснюють діяльність з постачання теплової енергії виключно в межах території, на якій розташовані їх мережі теплопостачання.
- (69) Таким чином, КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» є єдиним суб'єктом господарювання, який здійснює діяльність в межах території, на якій розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ».
- (70) Також, КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» зазначає, що після скасування наказу Міністерства палива та енергетики та Державного комітету України від 28.10.1999 № 307/262, яким були затверджені Правила користування теплової енергії, додатком до яких був типовий договір про надання послуг, КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» згідно з роз'ясненнями Міністерства палива та енергетики та Державного комітету України дотримувалось вимог укладених договорів.
- (71) В той же час посилання на зазначені роз'яснення є недоречними, оскільки в 2005 році був прийнятий Закон України «Про теплопостачання», в якому зазначено щодо перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання працівників теплопостачальної організації, а в серпні 2019 року були прийняті нові правила про надання послуги з постачання теплової енергії і типові договори про надання послуги з постачання теплової енергії.
- (72) Отже, з серпня 2019 року є нові типові договори, однак КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», укладаючи договори купівлі-продажу теплової енергії в гарячій воді, продовжило зазначати умови щодо розміру штрафу за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання працівників теплопостачальної організації.
- (73) КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» на підтвердження правомірності, законності своїх дій щодо включення до договорів умов щодо розміру штрафу за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання працівників теплопостачальної організації надало в приклад договори, що були укладені КП теплових мереж «Тернопільміськтеплокомуненерго», ТОВ «Теплоенергоцентр Роганського промвузла».

- (74) З цього приводу, слід зазначити, що укладені договори КП теплових мереж «Тернопільміськтеплокомуненерго» та ТОВ «Теплоенергоцентр Роганського промвузла» не є підтвердженням правомірності дій КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» та не є предметом розгляду Справи.
- (75) Також, КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» зазначило, що під час встановлення змісту договору в частині штрафних санкцій скористались роз'ясненням Мінрегіону. Але треба зауважити, що листи-роз'яснення носять виключно інформативний характер та не створюють норм права.
- (76) Також, листом від 07.12.2021 № 1198/юр (вх. від 07.12.2021 № 6750) КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» повідомило, що було розпочато процедуру внесення змін до договорів та надало реєстри додаткових угод до них, які стосуються внесення змін до пункту 7.2.5 договорів.

6. Висновки у справі

- (77) Таким чином, доказами, зібраними у Справі, доведено висновок про те, що дії КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», яке протягом 2017-2020 років, січня-листопада 2021 року та станом на грудень 2021 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з постачання теплової енергії в межах території, на якій розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», які полягають у включенні до договорів купівлі-продажу теплової енергії в гарячій воді умови щодо розміру штрафу за перешкоджання або недопущення до систем теплопостачання працівників теплопостачальної організації, що не відповідає чинному законодавству та може призвести до ущемлення інтересів споживачів, кваліфіковано Відділенням як зловживання монопольним становищем відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

7. Визначення розміру штрафу

- (78) Відповідно до частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, передбачене пунктом 2 статті 50 цього закону, накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф. У разі наявності незаконно одержаного прибутку, який перевищує десять відсотків зазначеного доходу (виручки), штраф накладається у розмірі, що не перевищує потрібного розміру незаконно одержаного прибутку. Розмір незаконно одержаного прибутку може бути обчислено оціночним шляхом.
- (79) За інформацією КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», наданою листом від 25.05.2021 № 36/Т-451 (вх. від 25.05. 2021 № 3039), відповідно до Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) дохід (виручка) підприємства від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2020 рік складає 4 619 613 000 (чотири мільярда шістсот дев'ятнадцять мільйонів шістсот тринадцять тисяч) гривень.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 7 і 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (зі змінами), пунктами 29, 31, 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету від 19.04.1994 № 5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 № 169-р) (зі змінами), адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» (ідентифікаційний код – 31557119) протягом 2017-2020 років, січня-листопада 2021 року та станом на грудень 2021 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з постачання теплової енергії в межах території, на якій розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні КП «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ», із часткою 100 %.

2. Визнати дії КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» (ідентифікаційний код – 31557119), які полягають у включенні до договорів купівлі-продажу теплової енергії в гарячій воді умови щодо розміру штрафу за перешкоджання або недопущення до систем тепlopостачання працівників тепlopостачальної організації, що не відповідає чинному законодавству, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з постачання теплової енергії.

3. Відповідно до статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, наведене в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накласти на КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» (ідентифікаційний код юридичної особи – 31557119) штраф у розмірі 60 000 (шістдесят тисяч) гривень.

4. Zobov'язати КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ХАРКІВСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ» (ідентифікаційний код – 31557119) припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції, наведене в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, про що в **2-місячний строк** з дня отримання рішення повідомити Східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України із наданням копій підтверджуючих документів.

Відповідно до частини третьої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф повинен бути сплачений у двомісячний строк з

дня одержання рішення.

Згідно з частиною восьмою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання зобов'язаний протягом п'яти днів з дня сплати штрафу надіслати до територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України у двомісячний строк з дня одержання може бути оскаржене до господарського суду.

Головуючий колегії

Владислав РУМ'ЯНЦЕВ